

SUMAR

Acest document reprezintă un sumar al raportului *Exploatarea sexuală și abuzul online al copiilor: relatările supraviețuitoarelor din Republica Moldova*.¹

WeProtect Global Alliance care a editat raportul, reunește experți din cadrul instituțiilor publice, sectorului privat și societății civile, ce își propun să elaboreze politici și soluții care ar proteja copiii de exploatare sexuală și abuz în mediul online. Alianța generează angajament politic și abordări practice pentru un spațiu digital mai sigur și pozitiv pentru copii, prevenind abuzul sexual și riscurile acestuia pe termen lung.

ECPAT International este o rețea globală, ce întrunește 122 de organizații ale societății civile din 104 țări. Organizația are drept scop să pună capăt exploatarea sexuală a copiilor. Cu peste 30 de ani de experiență în gestionarea proceselor complexe și alianțelor la nivel național, regional și global, ECPAT este considerată a fi instituția de referință în domeniul soluționării tuturor problemelor legate de exploatarea sexuală a copiilor.

Centrul Internațional „La Strada” este o organizație națională a societății civile din Republica Moldova, care activează pentru a asigura respectarea drepturilor și intereselor legale ale femeilor și copiilor din Republica Moldova, prin acțiuni de prevenire a violențelor la toate nivelurile – individual, legislativ și executiv. „La Strada” promovează o abordare sistemică a fenomenului, cuprinzând cinci direcții de intervenție: prevenire și intervenție timpurie; protecție, siguranță și justiție; consolidarea capacităților profesioniștilor; politici publice; date și cercetări.

EXPLOATAREA SEXUALĂ ȘI ABUZUL ONLINE AL COPIILOR

Relatările supraviețuitoarelor din Republica Moldova

Proiectul *Vocile supraviețuitoarelor* și-a propus să cerceteze fenomenul exploatarea și abuzului sexual online al copiilor în șase țări, inclusiv în Republica Moldova.² Prin urmare, evidențierea părerilor și mesajelor supraviețuitoarelor reprezintă esența acestei cercetări.

În cadrul cercetării, au fost desfășurate două activități considerate a fi bune practici:

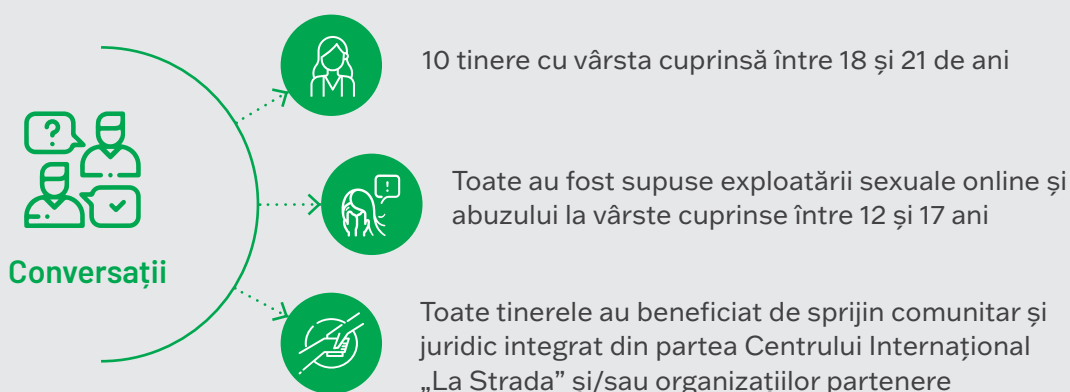
Interviuri calitative cu tinerele care au trecut prin experiențe de exploatare sexuală și abuz online în copilărie

un sondaj de opinie în rândul asistenților sociali care au acordat ajutor copiilor ce au trecut prin experiențe de exploatare și abuz sexual

1. WeProtect Global Alliance. *Exploatarea sexuală și abuzul online al copiilor: Relatările supraviețuitoarelor din Moldova*. ECPAT International și La Strada Moldova, 2021.
2. Cele șase țări implicate în proiectul *Vocile supraviețuitoarelor* au fost: Albania, Bosnia și Herțegovina, Columbia, Mexic, Republica Moldova și Peru.

Cine a participat la proiect?

Un eșantion de 54 de asistenți sociali din Republica Moldova care lucrează în prezent cu copiii și cu câteva cazuri de exploatare sau abuz sexual asupra copiilor

53
femei

01
bărbat

94.5%

Marea majoritate a respondenților (51) au avut pregătirea necesară pentru a lucra și oferi sprijin copiilor.

Numărul specialiștilor din prima linie care au lucrat în organizații ce furnizează servicii de suport în

■ Zone urbane (27)

■ Zone rurale (4)

■ Atât în zone urbane, cât și în zone rurale (23)

Definirea exploatării sexuale a copiilor și abuzului online

Exploatarea și abuzul sexual al copiilor în mediul online se referă la situații care implică folosirea tehnologiilor digitale, Internetului și tehnologiilor de comunicare la un moment dat, în timpul perioadei abuzului sau exploatării. Cazurile pot avea loc exclusiv online sau printr-o combinație dintre interacțiunile online și contactele personale care au loc între infractori și copii.

Exploatarea sexuală și abuzul online al copiilor includ o gamă de practici aflate în permanentă evoluție, cum ar fi: materialele care reprezintă abuzul sexual asupra copiilor (MASC); racolarea copiilor în mediul online în scopuri sexuale; transmisiunile live (livestreaming) ale abuzului sexual asupra copiilor și alte comportamente conexe, cum ar fi extorcarea sexuală (sextortion), partajarea non-consensuală a conținutului sexual auto-generat, care implică copii; expunerea nedorită la conținut sexualizat.³

3. ECPAT Internațional. (2020). [Rezumat: Exploatarea sexuală online a copiilor](#). Bangkok: ECPAT Internațional.

Principalele constatări și recomandări

Această cercetare aduce în prim-plan vocile supraviețuitoarelor exploatării sexuale a copiilor și abuzului online, ca soluție a acestei probleme. La baza constatărilor și recomandărilor acestei cercetări stau relatările supraviețuitoarelor despre mecanismele de raportare existente și despre serviciile de sprijin, care, în cele din urmă, ar trebui să fie transpuse de către furnizorii de servicii și instituțiile de drept în strategii, politici și acțiuni concrete.

Mecanismele de raportare

1. Sporirea vizibilității mecanismelor de raportare, inclusiv a celor disponibile pe platformele de socializare.

Conversațiile cu tinerele supraviețuitoare au scos în vîleag nivelul slab de cunoaștere a mecanismelor formale de raportare disponibile în Republica Moldova. Dintre cele zece tinere care au oferit interviuri, șapte au menționat că nu știau despre niciun mecanism de raportare în momentul în care au fost supuse exploatării și abuzului sexual online. Două dintre ele au aflat despre aceste mecanisme de la un profesor, în timp ce o tânără a descoperit un astfel de mecanism accesând motorul de căutare Google. O tânără a relatat că a folosit Internetul pentru a căuta un site web sigur, despre care auzise anterior în timpul unei lecții de informatică.

Tinerele care s-au angajat în conversații cred că mecanismele de raportare ar trebui să fie cât mai vizibile, iar informațiile să fie expuse într-un limbaj simplu și explicit:

„Adesea văd cuvântul violență folosit în diferite situații, dar nu cred că toată lumea înțelege despre ce este vorba. Ar fi mai simplu să descriem un comportament violent.”

(VoS-MD-04)⁴

2. Simplificarea instrumentelor de raportare online a exploatării și abuzului sexual asupra copiilor și asigurarea faptului că acestea sunt prietenoase copiilor.

Platforma de chat disponibilă pe SigurOnline s-a dovedit a fi nu doar extrem de utilă ca mecanism de raportare, ci și crucială pentru a oferi ajutor unei tinere care, în copilărie, a trecut prin experiența exploatării și abuzului sexual online.

“[...] dacă nu erau psihologii de la Siguronline, eram gata să-mi pun capăt zilelor, pentru că nu vedeam o altă soluție.”

(VoS-MD-13)

Această tânără și-a amintit că a fost surprinsă de faptul cât de repede i s-a răspuns pe chat și a apreciat în special faptul că psihologul a contactat-o în decurs de o oră după ce a cerut ajutor pentru prima dată. Este o experiență încurajatoare, care arată că instrumentele de raportare a abuzurilor ar trebui

4. Textul cu culoare violetă reprezintă mărturiile tinerelelor supraviețuitoare care au participat la interviuri. Textul cu culoare verde se referă la spusele asistenților sociali care au fost chestionați în timpul sondajului.

să fie cât mai simple posibil. Odată ce o supraviețuitoare a accesat o platformă de raportare, ar trebui să-i fie clar unde și cum poate să scrie despre ce i s-a întâmplat, fără să fie nevoită să caute informații.

Sugestiile tinerelor cu referire la modul în care aceste instrumente ar putea fi simplificate au inclus adăugarea unui „buton de raportare” și publicarea istoriilor altor copii, care au fost ajutați de specialiști în situații similare.

3. Alocarea resurselor financiare pentru activități de formare a personalului platformelor de raportare, pe teme legate de exploatarea sexuală a copiilor și abuzului comis online.

Persoana care primește rapoartele, de exemplu în chat, ar trebui să fie instruită și să cunoască despre formele online de exploatare și abuz sexual. Acești lucrători ar trebui să știe cum să încurajeze copilul să vorbească despre ce i s-a întâmplat și să le răspundă imediat,

„nu ca el, copilul, să scrie și să i se răspundă în două-trei zile.”

(VoS-MD-02)

Asistenții sociali intervievați au fost de acord că este necesară consolidarea capacităților, recunoscând

„insuficiența formării specializate a specialiștilor, dar și nevoia de programe de educație sexuală pentru copii.”

4. Impunerea obligațiilor legale și promovarea colaborării cu furnizorii de servicii de Internet și companiile de social media.

Este imperios necesar să ne asigurăm că aceste entități respectă prompt solicitările instituțiilor de aplicare a legii referitoare la eliminarea materialelor privind abuzul sexual asupra copiilor, precum și că se conformează prompt solicitărilor de informații ale instituțiilor de aplicare a legii. Acest lucru va ajuta la investigarea infracțiunilor și va limita distribuirea în masă a materialelor ce reprezintă abuzuri sexuale asupra copiilor.

Potrivit unei tinere,

„Mediul online trebuie organizat într-un mod atât de sigur, încât pe viitor să evităm cazurile în care copiii sunt traumatizați de experiențele online.”

(VoS-MD-04)

Servicii de suport

5. O mai bună promovare a modalităților de accesare online a tuturor serviciilor de suport accesibile în cazurile de exploatare sexuală și abuz sexual al copiilor. Astfel de servicii ar trebui să fie accesibile și funcționale în toată țară, în fiecare localitate.

Același nivel slab de cunoaștere a mecanismele de raportare a fost identificat în rândul tinerelor, atunci când s-a discutat despre cunoștințele anterioare ale supraviețuitoarelor referitoare la serviciile

de sprijin pe care le-ar putea accesa. Orice copil care trece printr-o astfel de experiență ar trebui să cunoască unde poate raporta un abuz și cine sunt specialiștii care îl pot ajuta. Acești profesioniști ar trebui să fie bine instruiți și să cunoască foarte bine particularitățile gestionării acestor cazuri.

„Ar fi util ca să știe copiii despre serviciile care îi pot ajuta în cazurile de abuz online. Trebuie promovate mai mult aceste servicii.”

(VoS-MD-02)

„Ar fi bine să avem un centru care să se ocupe doar de cazurile de abuz sexual online.”

(VoS-MD-13)

Astfel de rezultate ar putea fi obținute prin implementarea centrelor de advocacy pentru copii (cunoscute și sub numele de modelul Barnhaus). Acest model reduce nivelul de traumatizare repetată a copiilor, inclusiv prin coordonarea acțiunilor profesioniștilor vizați, astfel încât copiii să nu fie nevoiți să povestească în repetate rânduri despre cele întâmplate și s-o facă într-un spațiu sigur și confidențial.

Tinerile cred, de asemenea, că dacă asistenții sociali ar fi mai prezenți în comunități, aceștia ar putea discuta mai des cu copiii cei mai vulnerabili, inclusiv despre riscurile de abuz în mediul online.

„În sate există asistenți sociali care comunică cu persoane social vulnerabile. Poate dacă părintele nu are timp să informeze copilul, cel puțin un asistent social ar putea vorbi cu copiii despre riscurile exploatării sexuale online.”

(VoS-MD-07)

6. Furnizarea de programe educaționale și servicii de sprijin membrilor familiilor copiilor supuși exploatării sexuale și abuzului online.

Tinerile ne-au relatat că, adesea, părinții nu știu cum să procedeze în astfel de cazuri și pot avea reacții agresive când aud despre asemenea cazuri, învinuind copii în anumite situații. Membrii familiei trebuie să fie informați despre formele exploatării sexuale a copiilor în mediul online și cum își pot ajuta copiii. Dacă îngrijitorilor li s-ar oferi sprijin încă de la prima etapă, probabil că ar înțelege că, de fapt, copilul nu poate fi învinuit în această situație.

„Cred că atunci când lucrează la caz, psihologul ar trebui să vorbească cu părinții, să-i pregătească cumva moral, astfel încât să înțeleagă ce se va întâmpla în continuare și să le spună cum să vorbească cu copilul.”

(VoS-MD-02)

Într-adevăr, unii asistenți sociali intervievați (20%, n=11) au subliniat influența negativă pe care o au părinții nepăsători și indiferenți sau alți membri ai familiei.

„Copiii victime se tem să vorbească despre ceea ce li s-a întâmplat, în special de frica reacției părinților acestora, motiv pentru care, de multe ori, nici nu mai caută asistență. Uneori copiii nu sunt auziți de adulți sau adulții nu iau în serios ceea ce se întâmplă cu copiii. Aceștia își pierd încrederea și nu mai cer ajutor.”

Pentru a facilita asemenea servicii de sprijin și educație pentru părinți, unele tinere au recomandat implicarea cadrelor didactice.

„Să aibă întâlniri cu părinții și să-i învețe cum să se comporte cu copilul.”

(VoS-MD-02)

7. Ar trebui depuse eforturi pentru a evita victimizarea repetată a copiilor prin sprijin psihologic și asigurarea confidențialității la toate etapele procesului de justiție și în furnizarea serviciilor de suport.

Tinerele ar prefera să povestească o singură dată despre ce li s-a întâmplat, iar ulterior să nu mai fie implicate în alte acțiuni procesuale. O supraviețuitoare chiar a relatat despre cum își imaginează acest proces în care psihologul vorbește cu copilul într-o încăpere, iar în altă încăpere sunt polițiștii care ascultă discuția și pun întrebări.

„Copiii ar trebui să vorbească despre experiența lor ca în filme. Acest lucru ar trebui să se întâmple într-o cameră special concepută, care are un perete din sticlă. În camera alăturată oamenii pot auzi declarațiile și pune întrebări.”

(VoS-MD-13)

Pentru a evita traumatizarea repetată, tinerele au recomandat, de asemenea, furnizorilor de servicii să respecte cu strictețe regulile de confidențialitate.

„Specialiștii ar trebui să fie atenți cu cine vorbesc despre ce i s-a întâmplat copilului, pentru a evita situația în care întregul sat află despre abuz.”

(VoS-MD-11)

8. Copiii ar trebui să poată alege între profesioniștii cu care interacționează, inclusiv dacă preferă să discute cu un bărbat sau cu o femeie.

Mai multe tinere consideră că serviciile ar fi mai prietenoase pentru copii, dacă ar putea alege cu cine să vorbească, în special pe platformele online.

„Ar trebui să fie disponibilă o scurtă descriere a consilierului, vârsta, sexul. Astfel, copilul ar putea să aleagă persoana care îi place. Dacă nu pot intra în contact cu un specialist, pot alege un alt consilier până când găsesc persoana cu care să mă simt în siguranță.”

(VoS-MD-13)

Acest lucru le-ar face să se simtă mai confortabil și să poată vorbi mai deschis despre experiențele traumatizante.

„Fetele ar trebui să vorbească cu femeile și băieții cu bărbații. Știu că o femeie mă poate înțelege, dar bărbații - probabil nu.”

(VoS-MD-13)

9. Alocarea resurselor financiare pentru activități de formare a personalului platformelor de raportare, pe subiecte referitoare la exploatarea sexuală a copiilor și abuzului comis online.

Atât tinerele care s-au angajat în conversații, cât și asistenții sociali care au participat la sondaj au vorbit despre necesitatea îmbunătățirii capacităților furnizorilor de servicii. Potrivit unei tinere, acest lucru ar face mai mare probabilitatea ca ei să le ajute fără a le învinui:

„Profesionistul ar trebui să știe despre aceste cazuri și despre mediul online. Numai în acest fel specialistul ar putea ajuta [copiii].”

(VoS-MD-05)

Un asistent social intervievat a subliniat propria nevoie de consolidare a capacităților.

„Personal, am nevoie de mai multă pregătire pentru a oferi asistență psihologică de calitate copilului abuzat sexual online.”

Stigmă, rușine și învinovățire

Învinovățirea victimelor este o problemă care a fost menționată de toate supraviețuitoarele în timpul conversațiilor. Ele au vorbit despre experiențele negative pe care le-au avut cu specialiștii din școală, cu ofițerii de poliție, cu familia și comunitatea după ce au trecut prin experiența exploatarei sexuale și abuz online:

„Când am venit la școală, directoarea m-a dus în biroul ei și a început să-mi dea lecții de morală. Ea a spus că nu am nevoie de telefon, că dacă am ajuns într-o astfel de situație, înseamnă că voi ajunge din nou acolo.”

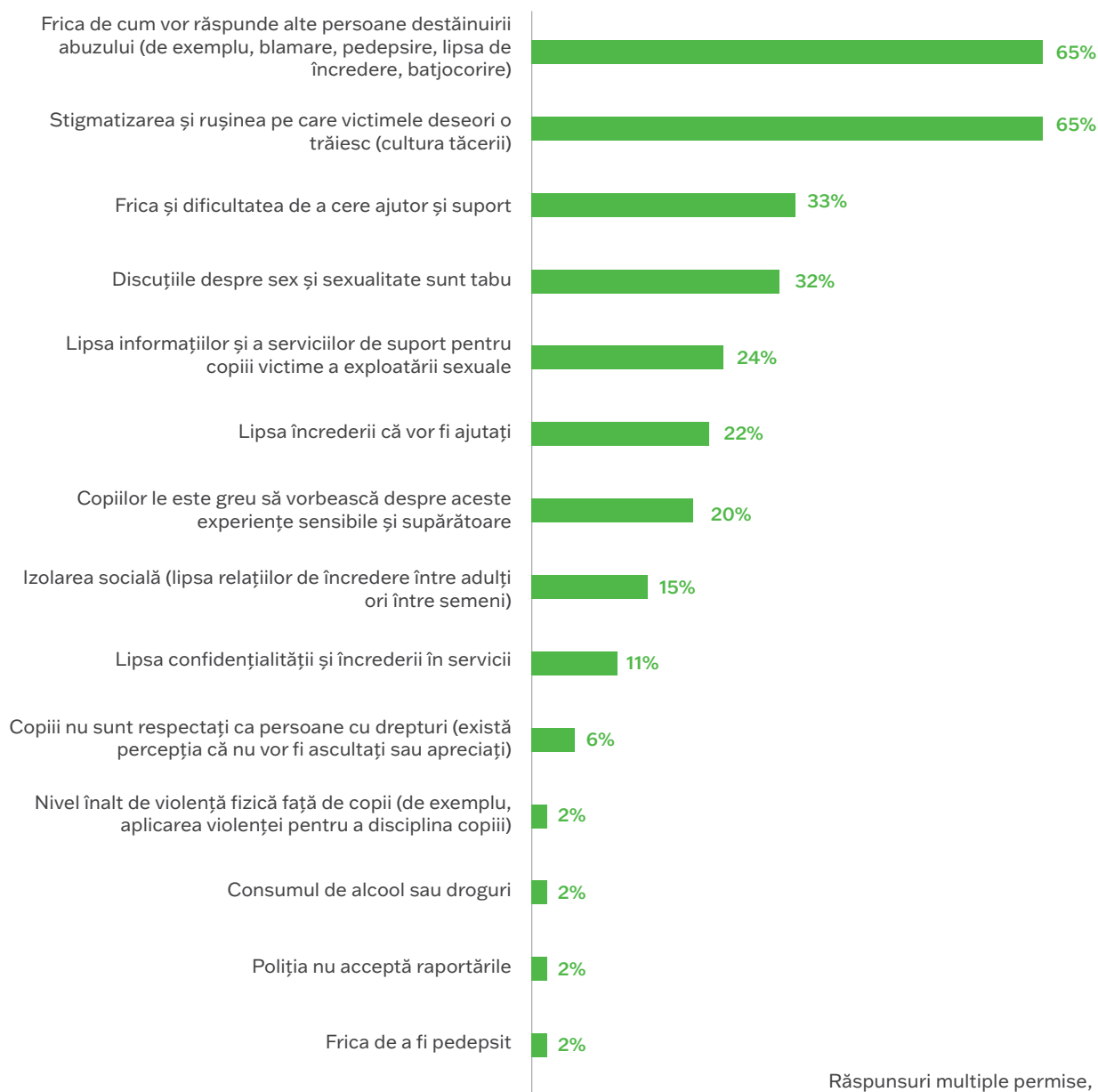
(VoS-MD-11)

„Nu a ajutat faptul că polițistul era o doamnă. Ea nu prea avea dispoziție. Mi-a explicat că ea tot trece printr-o perioadă nu prea bună. Era foarte severă, punea întrebări prea directe și jenante. Parcă mă făcea să mă simt vinovată.”

(VoS-MD-05)

Și asistenții sociali au invocat stigma, rușinea și sentimentul de vină drept probleme serioase. Atunci când a fost prezentată o listă din 18 factori care ar putea descuraja copiii să dezvăluie experiențele de exploatare sexuală și abuzurile online prin care au trecut, două dintre cele mai frecvent indicate motive (ambele la nivel de 65% sau n=35) se referă la „teama de modul în care alții vor reacționa la dezvăluire” și la o omniprezentă cultură a tăcerii („stigma și rușinea pe care adesea o simt victimele”). La o mică distanță sunt alte două motive frecvent invocate – dificultăți în a cere ajutor și zona tabu în care se încadrează discuțiile despre sex și sexualitate.

Factori care ar putea descuraja dezvăluirile copiilor

Aceste opinii reiterează impactul negativ al rușinii cu care se confruntă supraviețuitoarele și al atitudinii de învinuire pe care o manifestă comunitatea și care le afectează. Ambele împiedică și descurajează supraviețuitoarele să ceară ajutor. O tânără a precizat că a cere ajutor poate fi o provocare din cauza stigmatizării persoanelor care accesează mecanismele de raportare și serviciile de asistență:

„În societatea în care trăim, aceste fapte sunt aspru judecate. „Este vina ei”, „ e proastă”, „trebuia să se gândească”[...] Pentru mine cel mai important lucru era să nu mă judece.”

(VoS-MD-14)

Teama de marginalizare socială, rușinea și alte emoții negative au fost, de asemenea, amintite de asistenții sociali. Vorbind despre cele mai mari probleme cu care se confruntă copiii, aceștia au enumerat:

„Învinovățirea copilului pentru ce i s-a întâmplat. Atitudinea negativă a părinților, refuzul părinților de a-și ajuta copilul. Singurătatea, imposibilitatea de a vorbi despre ce i s-a întâmplat cu oamenii pe care copilul îi consideră o resursă.”

„Dificultăți psiho-emoționale; traume mentale; blamarea și stigmatizarea de către cei care știu despre abuz.”

Este nevoie de a demonta în regim de urgență atitudinea defectuoasă și reacțiile inadecvate ale comunității la relatările supraviețuitoarelor care fac tot posibilul pentru a depăși violențele, agresiunile la care au fost supuse de către agresorii adulți, fără ca ele să poarte vreo vină.